

OER Fase 2b: ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel en Regionaal Waterprogramma

Deelrapport Wonen en woonomgeving

2 mei 2025

Verantwoording

Titel	OER Fase 2b: ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel en Regionaal Waterprogramma
Opdrachtgever	Provincie Overijssel
Projectleider	Sybren Boukema
Auteur(s)	Alisa van Gent, Evelyn van de Bildt, Nils Binnendijk
Tweede lezer	Joost de Jong
Kenmerk	R011-1294146NLB-V01-agv-NL
Aantal pagina's	24 (exclusief bijlagen)
Datum	2 mei 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

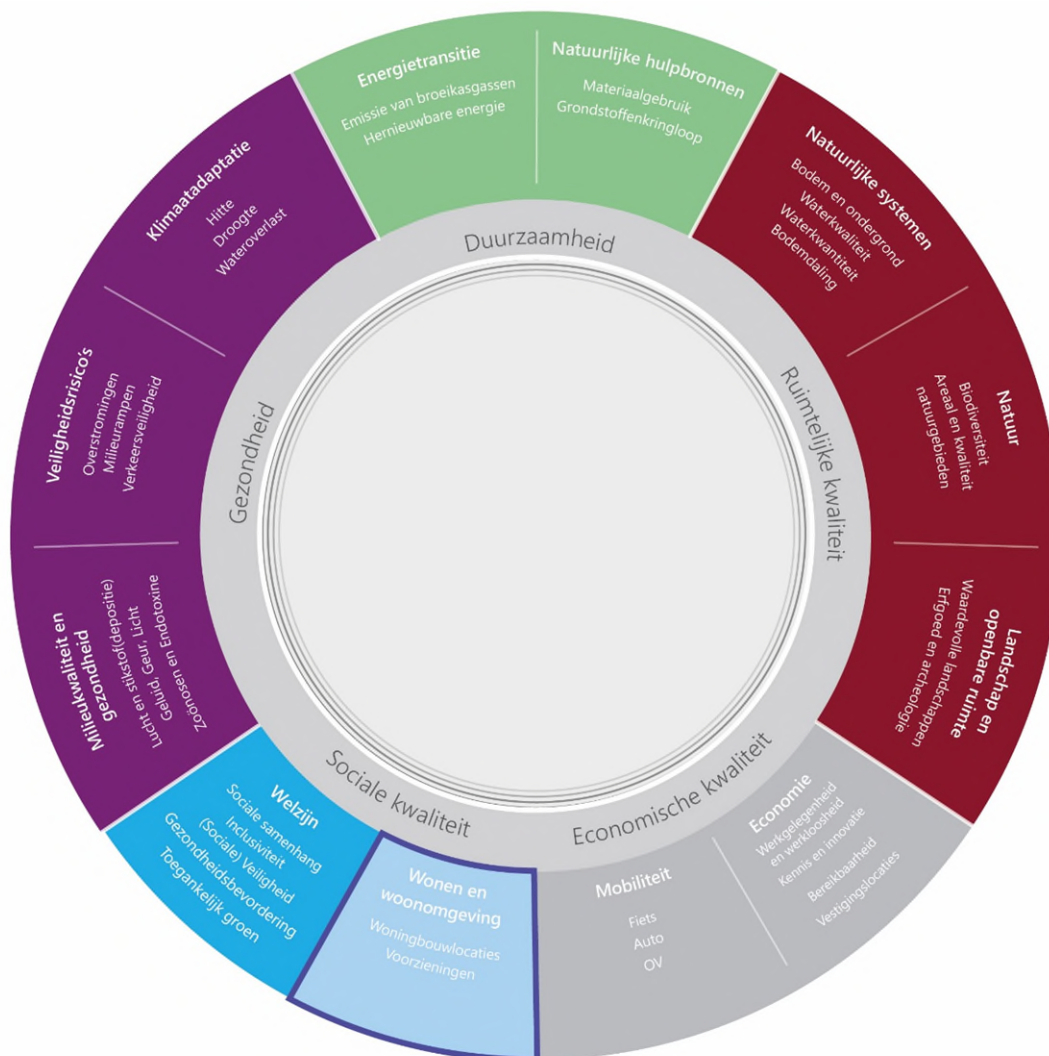
TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer	5
2	Huidige situatie en autonome ontwikkeling	5
2.1	Beoordelingskader en -systematiek	5
2.2	Woningbouwlocaties	5
2.3	Voorzieningen	10
3	Effectbeoordeling.....	16
3.1	Woningbouwlocaties	16
3.2	Voorzieningen	20
4	Mitigerende maatregelen.....	24
4.1	Mitigerende maatregelen	24
4.2	Aanbevelingen voor het vervolg.....	24

1 Inleiding

Dit document is een bijlage bij OER Fase 2b: ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO en Regionaal Waterprogramma (RWP). Het thema Wonen en Woonomgeving bestaat uit de aspecten woningbouwlocaties en voorzieningen. Hierbij wordt ingegaan op recentelijke trends, en worden verschillen tussen gemeentes en regio's inzichtelijk gemaakt. Het thema Wonen en Woonomgeving heeft een significante relatie met het thema Welzijn. Woningbouwlocaties die dicht bij essentiële voorzieningen liggen, zoals scholen, gezondheidszorg en winkels, dragen bij aan het welzijn van bewoners. Het voorliggende deelrapport gaat in op aantallen en betaalbaarheid van de woningen en woningbouwlocaties. Het deelrapport Welzijn gaat in op de sociale aspecten die bij wonen horen, zoals sociale samenhang en inclusiviteit.

Figuur 1-1 Thema Wonen en woonomgeving als onderdeel van het Rad voor de leefomgeving

1.1 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, staat een beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen. Per aspect is voor de huidige situatie en voor de autonome ontwikkeling ook het kwaliteitsniveau beoordeeld. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de effecten van beleidskeuzes uit de ontwerp-Omgevingsvisie en het RWP op woningbouwlocaties en voorzieningen.

2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

2.1 Beoordelingskader en -systematiek

In het deelrapport wonen en woonomgeving worden twee aspecten beoordeeld, namelijk woningbouwlocaties en voorzieningen. Beide worden kwalitatief beoordeeld. Waar kwantitatieve gegevens beschikbaar waren, zijn deze meegenomen in de beschrijving.¹

Tabel 2-1 Overzichtstabel beoordelingskader thema wonen en voorzieningen

Aspect	Doel	Criterium	Databronnen
Woning- bouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen in de periode 2022-2030.	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	Gemiddelde koopsom (Kadaster 2023) CBS, 2023 Inventarisatie Plancapaciteit - voorjaar 2023 (ABF Research, 2023) Primos Online - Huishoudens (ABF Research, 2023) Woondeal West-Overijssel 2021- 2025 (provincie Overijssel, 2022) Woondeal Twente 2021-2025 (provincie Overijssel, 2022) Planmonitor wonen (provincie Overijssel, 2024) Komen en Gaan (RIGO, 2023)
Voorzieningen	Vitale inwoners, kunnen zo lang mogelijk én zo goed mogelijk zelfstandig leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen	Regionale kerncijfers Nederland, (CBS 2024) Leefbaarometer, (2022) Primos Online - Huishoudens (ABF Research, 2023) Groeï én krimp in Overijssel (Het Overzicht, 2017) Bevolkingsprognose Primos (2023)

2.2 Woningbouwlocaties

Om het aspect woningbouwlocaties in beeld te brengen is er gebruik gemaakt van historische koopsomcijfers van het Kadaster en het CBS, woonagenda's van de regio's Twente en West-Overijssel, Primos gegevens en is er gekeken naar verhuisgegevens van de Randstad naar provincies Overijssel en Gelderland.

¹ De gebruikte gegevens in dit deelrapport zijn een momentopname. Prognoses worden voortdurend bijgesteld en hierop wordt beleid ook op aangescherpt.

De koopsomcijfers van het Kadaster en het CBS geven inzicht in de gemaakte transacties tussen koper en verkoper. Om inzicht te geven in de historische prijsverandering zijn deze cijfers uit 2022 vergeleken met cijfers 2023.

Het rapport Inventarisatie Plancapaciteit uit oktober 2023 is geraadpleegd. De inventarisatie is opgesteld door ABF Research in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het rapport geeft inzicht in de bouwopgaves per provincie. De bouwopgaves zijn tot stand gekomen op basis van huishoudensprognoses. Uitgangspunt vormt de nationale bevolkingsprognose van het CBS. Deze nationale prognose wordt door het Primos-model trendmatig uitgewerkt tot op gemeentelijk niveau.

Vervolgens is in de inventarisatie de geplande plancapaciteit uiteengezet op basis van gegevens aangedragen door de provincie en het online Dashboard Wonen van de provincie. Deze gegevens zijn aangevuld met de meest actuele gegevens vanuit de Planregistratie Provincie Overijssel.

Afsluitend is ook gebruik gemaakt van een verhuizingsonderzoek toegespitst op verhuizingen vanuit de Randstad naar provincie Gelderland en Overijssel. Dit onderzoek, uitgevoerd door RIGO geeft inzicht in binnenlandse migratiestromen en de mogelijk te verwachten toename van huishoudens als gevolg hiervan.

2.2.1 Beleidskader

De provincie Overijssel heeft 7 ambities geformuleerd voor de woonagenda op middellange termijn. De ambities zijn vervolgens uitgewerkt in de regionale woonagenda's van Twente en West-Overijssel (provincie Overijssel, 2022). Inmiddels zijn de afspraken uit de woonagenda's vertaald naar de woondeals van de twee regio's.

De volgende 7 ambities zijn gevormd in de regionale woonagenda's:

1. Toevoegen van 60.000 woningen tot 2030:
In de regionale woonagenda's gaan gemeenten en provincies de slag maken van sturen op aantallen naar sturen en verleiden op kwaliteit en toegankelijkheid. Er wordt een verbinding gelegd tussen nieuwbouw en herstructurering. De aantallen zijn de uitkomst van het sturen op kwaliteiten
2. Inspelen en voorsorteren op veranderende woningvraag:
Door vergrijzing, ontgroening en huishoudensverdunning neemt het aandeel kleine huishoudens fors toe. Dit gecombineerd met de bevolkingsgroei, leidt tot een gedifferentieerde kwaliteitsvraag binnen de regio's
3. Verstedelijking en stedelijke vernieuwing:
De verstedelijking van onze regio's kan niet los gezien worden van economische- en mobiliteitsvraagstukken. Gebiedsontwikkelingen dienen als belangrijke motor voor woningbouw en vragen om inbreiding en uitbreiding om de groei te accommoderen, altijd in samenhang met de regio
4. Sterke dorpen en platteland in het regionale netwerk:
Sterke regio's bestaan uit sterke steden én sterke dorpen en platteland. De groene en ruime woonmilieus waarmee Overijssel zich onderscheidt, liggen voor een groot deel in de dorpen. Er wordt steeds meer naar de dorpen gekeken voor het verlichten van de woningbouwopgave in de steden

5. Verduurzaming:

Het regionale schaalniveau komt om de hoek kijken als het gaat om het verbinden en sluiten van ketens, het verknopen van besparing en individuele woningen aan collectieve energie-opwek op wijkniveau. Maar ook als het gaat om experimenteren en kennisdeling

6. Versnelling:

Ondanks de inzet van provincie, marktpartijen, corporaties en gemeenten, stopt de woningproductie en wordt het benodigde tempo om tijdig voldoende nieuwbouwwoningen te realiseren niet gehaald. Versnelling realiseren we door tegelijk in te zetten op inbreiding en uitbreiding, met bijpassende stimuleringsmaatregelen, samenwerkingsvormen en proces- en procedureafspraken

7. Toegankelijkheid en doorstroming:

Naast dat de woningbouwproductie stopt, komt ook de doorstroming in de huidige woningvoorraad maar moeizaam op gang. De toegang voor verschillende doelgroepen tot de woningmarkt staat daarmee onder druk. Strategische nieuwbouw is een manier om de kansen voor verschillende doelgroepen te verbeteren, maar het vraagt om een breed gedragen aanpak

De doelstellingen uit de woonagenda's zijn vervolgens vertaald naar woondeals. Deze woondeals vormen nu het uitgangspunt voor de provincie en de regio's Twente en West-Overijssel. In de woondeals is afgesproken dat er tussen 2022 en 2030 in Overijssel 47.300 woningen worden gerealiseerd, echter is het streven van de provincie om de doelstelling van de woonagenda van 60.000 te behalen (Dashboard Wonen Provincie Overijssel, 2023). In de woondeals zijn afspraken gemaakt met de gemeenten binnen de regio's. Elke gemeente neemt bijvoorbeeld een 'fair share' en zorgt voor voldoende plancapaciteit (minstens 130 % van het aantal te realiseren woningen).

2.2.2 Huidige situatie

De provincie Overijssel kent, net als de rest van Nederland, een woningtekort. Het woningtekort in Overijssel is volgens de Inventarisatie Plancapaciteit Voorjaar 2023 op dit moment 19.600 en ligt onder het Nederlandse gemiddelde. Om de woningtekorten in de provincie tegen te gaan is in de afgelopen jaren een stijgende trend van nieuw bijgebouwde woningen zichtbaar. Tussen 2018 en 2022 zijn er gemiddeld per jaar 5.100 woningen bijgekomen in de provincie.

Tussen 2021 en 2022 is de gemiddelde betaalde koopsom voor een woning in Nederland gestegen met 11,4 %. De provincie Overijssel vertoonde een gelijke stijging met het Nederlands gemiddelde, alhoewel het betaalde eindbedrag wel lager bleef dan het Nederlandse gemiddelde. In 2022 bedroeg de gemiddelde koopsom EUR 365.460,00 in Overijssel, in Nederland was dit EUR 395.771,00.

Tussen 2022 en 2023 op landelijk niveau een prijsdaling plaats van 2,5 %. Deze daling vond niet plaats in Overijssel, in de provincie bleef de prijs bleef in 2023 gemiddeld gelijk aan 2022.

Regionaal is echter opvallend verschil zichtbaar in de verandering van de gemiddelde koopsom. In Raalte, Almelo en Staphorst is de gemiddeld betaalde koopsom het sterkst toegenomen met tussen de 5 % en 4 %. Anderzijds is het opvallend dat gemiddelde koopsom in Enschede minder hard is gestegen. In Oldenzaal en Wierden was de procentuele daling tussen 2022 en 2023 het grootst, respectievelijk 6,3 % en 5,5 % daling van de gemiddelde verkoopprijs (CBS 2023).

In Almelo, Hengelo en Enschede lagen de betaalde koopsommen het laagst. Dit was EUR 306.698,00 in Almelo, EUR 323.659,00 in Hengelo en EUR 330.955,00 in Enschede. In 2 gemeentes in Overijssel is de gemiddelde koopsom hoger dan het Nederlands gemiddelde. In Raalte lag de gemiddelde koopsom in 2023 op EUR 421.573,00 en in Dalfsen op EUR 453.709,00 (CBS, 2023).

Conclusie

Evenals elders in Nederland is er een tekort aan het aantal woningen in de provincie Overijssel. Huizenprijzen in elk type woningen wisselen. Gevolg van het tekort is dat niet elke inwoner van Overijssel een betaalbare woning kan vinden. Momenteel is er een woningtekort van 19.600 woningen. Dit betekent dat niet iedere inwoner van Overijssel een geschikte woning kan vinden. De huidige situatie kent daarom niet voldoende en betaalbare woningbouwlocaties en wordt daarom 'matig' beoordeeld.

Tabel 2-2 Waardering huidige situatie

Aspect	Doel	Criterium	Huidige situatie
Woningbouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen realiseren in de periode 2022-2030.	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	Matig

2.2.3 Autonome ontwikkeling

In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft ABF Research een inventarisatie uitgevoerd van de huidige en toekomstige bouwopgave (ABF Research 2023). De toekomstige bouwopgave is berekend vanuit de huishoudensgroei en de daaruit vloeiende toename van de woningbehoefte. Volgens de Primos bevolkingsprognose (2023) neemt de woningbehoefte richting 2030 toe met 32.500 woningen toe vergeleken met 2023. Hiermee stijgt het totale aantal huishoudens in de provincie Overijssel met circa 6 %. Procentueel groeit het aantal huishoudens in Twente (+4 %) minder sterk dan in West-Overijssel (+8 %) (ABF Research 2023).

Naast de huishoudensgroei is het huidige woningtekort (zie paragraaf 13.1.2) en geraamde sloop in de provincie ook opgenomen in de inventarisatie van de toekomstige plancapaciteit. Dit tezamen nemende wordt in de periode 2023-2030 een bouwopgave van 49.000 woningen verwacht in de provincie Overijssel, inclusief het inlopen van het tekort tot 2 % minus de nieuwbouw woningvoorraad van 2022 (ABF Research 2023).

Onderdeel van de stijging van het aantal huishoudens in de provincie is een toenemend aandeel verhuizingen vanuit de Randstad naar provincie Overijssel. In 2022 was echter voor het eerst een afname van het totale aantal verhuizingen vanuit de Randstad ten opzichte van het jaar ervoor. Relatief gezien is er sprake van een stabilisatie van verhuizingen. In heel Nederland is in 2022 minder verhuisd. Het aantal verhuizingen vanuit de Randstad lag wel nog steeds hoger dan het aantal verhuizingen naar de Randstad, er is sprake van een netto toename (Rigo, 2023). Vooral in West-Overijsselse gemeenten is het aandeel verhuizingen vanuit de Randstad hoog. Een zorg die in sommige regio's leeft is dat 'overlopers' uit de Randstad met lokale woningzoekenden concurreren om het (schaarse) woningaanbod. Of dit zo is, hangt onder meer af van de lokale woningmarkt en de aard van de instroom.

De kans dat woningzoekenden uit de diverse herkomstgebieden elkaar in de weg zitten is groot als ze qua leeftijd sterk op elkaar lijken. Er zijn echter ook kansen. Steden als Zwolle en Deventer trekken veel twintigers en dertigers uit de Randstad, die kunnen bijdragen aan draagvlak voor typisch grootstedelijke voorzieningen. En dan zijn er ook regio's, zoals landelijk Twente, waar de vestigers uit de Randstad een andere leeftijdsverdeling hebben dan de vestigers uit de eigen regio en waar ze op de woningmarkt deels in andere segmenten actief zijn. In plaats van bedreigend kan dit juist als kansrijk worden opgevat. Naar verwachting blijft het woningaanbod in de Randstad in de nabije toekomst niet toereikend.

Om de autonome ontwikkeling van de hoeveelheid woningen te beoordelen, wordt gekeken naar plancapaciteit van de provincie Overijssel. De plancapaciteit bestaat uit harde en zachte plannen. Harde plannen zijn volgens de Primos-Definitie (2024) gelijk aan 'onherroepelijk (of vastgesteld) bestemmingsplan of inpassingsplan (of met uitwerkplicht)'. Zachte plannen zijn gelijk aan 'onherroepelijk bestemmingsplan met *wijzigingsbevoegdheid*, een vastgesteld bestemmingsplan met *wijzigingsbevoegdheid*, een bestemmingsplan of inpassingsplan in *voorbereiding of potentieel*: visie of idee (zonder beginselbereidheid B&W)' (ABF Research, 2024).

De provincie Overijssel heeft in de periode 2023 tot en met 2030 een *totale* plancapaciteit van 77.324 woningen. Hiermee is de totale plancapaciteit 165 % van de ambitie die in de woondeals is genoemd om in Overijssel 47.300 woningen te realiseren tot en met 2030. Voor de beoordeling wordt in deze HSAO echter *alleen gekeken naar de harde plancapaciteit* omdat van de harde plancapaciteit HSAO gegarandeerd kan worden dat deze gerealiseerd wordt. Dat is niet zo bij de zachte plancapaciteit². De harde plancapaciteit wordt met een horizon van 2 tot 3 jaar vastgesteld. De harde plancapaciteit tussen 2023 en 2030 in de provincie Overijssel is 23.724 woningen (Provincie Overijssel, 2024). Dit is 30 % van de totale plancapaciteit en komt overeen met het Nederlands gemiddelde van 28 % (ABF Research 2023). De totale plancapaciteit is redelijk gelijk verdeeld tussen de regio's Twente en West-Overijssel.

De Rijksopgave met betrekking tot woningbouw heeft geleid tot een interbestuurlijke afspraak, vastgelegd in twee woondeals, waarin is afgesproken om 47.300 woningen te bouwen in Overijssel.. Daarnaast zijn er 10.149 woningen gerealiseerd tussen 2022 en 2023. De resterende opgave om de doelstellingen te behalen is 37.151 woningen. 64 % van de resterende bouwopgave is geborgd in harde plancapaciteit (23.949 harde plannen).

De doelstelling van de woondeals ligt enigszins onder de gewenste toename van het aantal huishoudens naar 49.000. De doelstellingen uit de woondeals dekken 86 % van de verwachte toename aan huishoudens. Ten opzichte van de verwachte toename, minus de inmiddels gerealiseerde woningbouw is de harde plancapaciteit voor 62 % dekkend om de verwachte woningtekorten op te lossen.

² Plannen met een horizon van meer dan drie jaar worden over het algemeen zachte plannen genoemd. Normalter worden de harde plannen uitgevoerd en worden de plannen die dan zacht zijn vervolgens hard gemaakt

Conclusie

De huidige situatie op de woningmarkt heeft een sterke invloed op (de vraag naar woningen in) de autonome ontwikkeling. Momenteel is er sprake van grote woningtekorten in zowel Nederland als in de provincie Overijssel. Het aantal huishoudens in de provincie Overijssel neemt toe, en er is waarschijnlijk ook een migratiestroom uit de Randstad. Deze factoren zorgen samen voor een toename in de vraag naar woningen.

Als de huidige realisatie en harde plancapaciteit worden vergeleken met de doelstellingen uit de woondeals, lijkt het tempo van de huidige voortgang toereikend voor het behalen van de doelstellingen. 64 % van de resterende bouwopgave om de doelstellingen uit de woondeals te behalen is geborgd in harde plancapaciteit. Echter ligt de doelstelling uit de woondeals van de provincie onder de beoogde toename van het aantal huishoudens. Als naar dit tweede aantal wordt gekeken, is de huidige harde plancapaciteit voor 61 % dekkend. Om de benodigde toename te dekken, moeten er tussen 2024 en 2030 (inclusief 2024) 5.550 woningen per jaar worden gebouwd. In welke mate de zachte plancapaciteit op termijn te zien is als harde plancapaciteit is echter onzeker. Met het huidige bouwtempo en de bestaande harde plancapaciteit kan niet volledig worden voldaan aan de verwachte toename van het aantal huishoudens. De autonome ontwikkeling wordt daarmee beoordeeld als matig.

Tabel 2-3 Waardering van de autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie

Aspect	Doel	Criterium	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Woningbouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen realiseren in de periode 2022-2030.	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	Matig	Matig

2.3 Voorzieningen

Voor het aspect voorzieningen is onderzoek gedaan naar de nabijheid van de 8 voorzieningen: basisonderwijs, vmbo-scholen, havo/vwo-scholen, supermarkten (groter winkeloppervlak dan 150 m²), bibliotheken, zorg (huisartsenpraktijk), sportvoorzieningen en groenvoorzieningen. De nabijheid van de voorziening is vastgesteld op basis van de gemiddelde afstand die moet worden afgelegd door inwoners van een gegeven regio. De afstand is berekend in kilometers die afgelegd worden over de weg. Voor het merendeel van de gegevens is gebruik gemaakt van regionale kerncijfers gepubliceerd door het CBS in 2023. Doordat er in dit jaar geen gegevens zijn voor sport- en groenvoorzieningen is voor deze voorzieningen gebruik gemaakt van gegevens uit 2015.

Er is daarnaast ook gebruik gemaakt van de Leefbaarometer. De Leefbaarometer biedt inzicht in belangrijkste ontwikkelingen binnen de gemeten leefbaarheid in Nederland. In de voorzieningen indicator van de Leefbaarometer zijn gegevens gecombineerd van voorzieningen zoals scholen, gezondheidszorg en vervoer, maar ook voorzieningen als zwembaden en aanwezige horeca. Deze gegevens worden voor elke gemeente in Nederland berekend, waarna per gemeente een afwijking van het Nederlands gemiddelde wordt berekend. Voor dit aspect zijn de meest recente gegevens uit 2022 gebruikt.

De afstand tot voorzieningen, of een afname van het totale aantal voorzieningen, kan gevolgen hebben voor de fysieke gezondheid van de inwoners van de provincie. De relatie tussen voorzieningen en gezondheid wordt nader uitgewerkt in het deelrapport Welzijn.

Ten slotte zijn ook demografische gegevens van de huidige en toekomstige beroepsbevolking geraadpleegd, samengesteld door het Planbureau voor de Leefomgeving. Welk zijn aangevuld met inzichten van de impact van groei en krimp op voorzieningen in Overijssel.

Voor het aspect voorzieningen wordt dus gekeken naar de afstand tot voorzieningen en dus niet naar de tevredenheid van bewoners. Er is gekozen voor dit criterium omdat dit objectief en meetbaar is, en omdat er voldoende informatie beschikbaar is om een beoordeling te kunnen doen voor dit aspect.

2.3.1 Beleidskader

De provincie Overijssel beoogt dat elke inwoner goed en plezierig kan wonen, nu en in de toekomst. Op het gebied van voorzieningen stelt de provincie dat iedereen goede beschikking heeft tot basisvoorzieningen zoals onderwijs en zorg. In de Cultuurnota stelt de provincie het doel dat voor 2024 iedereen de beschikking heeft tot een volwaardige bibliotheek (provincie Overijssel, 2020).

In de beleidsnota sociale kwaliteit 2021-2026 is het beleid gericht op de sociale samenhang verder uiteengezet. De aanwezige kennis in Overijssel dient te worden benut door gesprekken te voeren met gemeenten, initiatiefnemers en vrijwilligers. Doel hiervan is 'Overijsselaars stimuleren gezond en vitaal te blijven en initiatief te nemen voor een fijne buurt en een omgeving die past bij wat je nodig hebt. Zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven in hun eigen fijne leefomgeving' (provincie Overijssel, 2022). De beleidsnota richt zich op een drietal speerpunten:

1. Vitaliteit, positieve gezondheid: Positieve gezondheid gaat verder dan enkel het voorkomen van ziekte, maar ook over het goed zorgen voor jezelf en plezier halen uit het leven
2. Sociale ontmoetingsplekken: bij dit speerpunt wordt gekeken naar ontmoetingsplekken in dorpen en wijken waar inwoners van elkaar kunnen ontmoeten en leren
3. Maatschappelijke initiatieven & vrijwilligers: de provincie beoogt vrijwilligers te stimuleren waarderen en het zelf organiserend vermogen te versterken

Een uitgebreidere toelichting op het beleidskader is opgenomen in het deelrapport Welzijn.

2.3.2 Huidige situatie

De nabijheid van voorzieningen is opgesplitst in 6 voorzieningen en is weergegeven in Tabel 2-4. Er is onderscheid gemaakt tussen de nabijheid van basisonderwijs, vmbo-scholen, havo/vwo-scholen, grote supermarkten, bibliotheken, zorg, sportvoorzieningen en groenvoorzieningen. Zowel het Nederlands gemiddelde, als de gemiddelde afstand in de provincie Overijssel is opgenomen in de tabel. Daarnaast zijn ook de afstanden voor elke gemeente berekend. De afstanden zijn gegeven in kilometers (km).

Tabel 2-4 Nabijheid van dichtstbijzijnde voorzieningen per regio (CBS, 2023)

Woonregio's	Bevolkingsdichtheid (km ²) (2022)	Nabijheid zorg (km) (2022)	Nabijheid basisonderwijs (km) (2022)	Nabijheid van vmbo- school (km) (2022)	Nabijheid van Havo/vwo- school (km) (2022)	Nabijheid grote supermarkt (km) (2022)	Nabijheid Bibliotheek (km) (2022)	Nabijheid sportvoorzieningen (km) (2017)	Nabijheid groenvoorzieningen (km)
Nederland	416	1,1	0,8	2,6	3,4	1,3	2,0	1,0	0,5
Overijssel	338	1,3	0,8	2,8	4,1	1,1	1,9	1,0	0,5
Twente	576	1,3	0,8	2,3	3,9	1,0	2,0	0,5	0,5
West-Overijssel	335	1,5	0,9	3,3	3,5	1,2	1,8	0,4	1,1
stedelijk (bevolkingsdichtheid >500 km ²)	1117	1,0	0,7	1,8	2,5	0,8	1,8	,9	0,6
ruraal (bevolkingsdichtheid <500 km ²)	219	1,6	1,0	3,8	6,5	1,5	2,0	1,2	0,5

Wanneer bovenstaande gegevens worden vergeleken met gegevens van bevolkingsdichtheden wordt een duidelijk beeld zichtbaar; in dunbevolkte gebieden (ruraal) is de nabijheid van voorzieningen lager. Dit geldt zowel voor kleine gemeenten zoals Staphorst (129 inwoners per km²), en Dalfsen (177 inwoners per km²), als voor de provincie als geheel. De gemiddelde bevolkingsdichtheid van Nederland ligt met 523 inwoners per km² aanzienlijk hoger dan het Overijssels gemiddelde van 353 inwoners per km² (CBS, 2023).

Door het grote verschil in bevolkingsdichtheden is de nabijheid van voorzieningen lager, en is er dus een grote negatieve afwijking met het Nederlands gemiddelde zichtbaar.

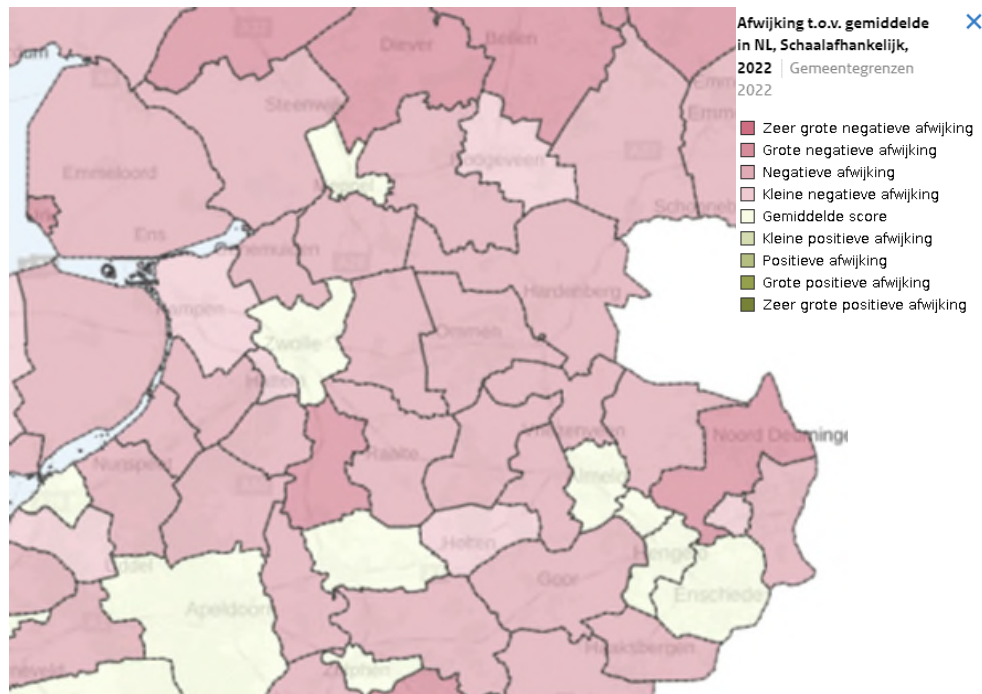
Uit Tabel 2-4 kan worden geconcludeerd dat het basisonderwijs goed te bereiken is in Overijssel (CBS, 2023). De nabijheid van het voortgezet onderwijs geeft een ander beeld. Landelijk genomen is de dichtstbijzijnde vmbo-school te vinden op gemiddeld 2,6 km (Overijssel: 2,8 km), en de dichtstbijzijnde havo/vwo-school op gemiddeld 3,4 km (Overijssel 4,1 km). Er zijn grote verschillen tussen gemeentes binnen Overijssel, vooral voor de nabijheid van havo/vwo-scholen. De dichtstbijzijnde school voor havo/vwo leerlingen in Zwartewaterland en Twenterand is te vinden op een respectievelijke afstand van 12 en 10,2 km. Aan de andere kant van het spectrum zijn veelal gemeentes met grotere steden te vinden zoals Hengelo (2,1 km) en Zwolle (1,8 km). Hetzelfde beeld is terug te zien voor de nabijheid van vmbo-scholen, alhoewel de uiterste hierbij minder ver uit elkaar liggen (CBS, 2023).

De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde grote supermarkt en bibliotheek komt voor Overijssel redelijk overeen met het Nederlands gemiddelde. In de meeste gemeentes ligt de gemiddelde afstand tot een grote supermarkt tussen de 1 en 2 km. Wederom zijn de afstanden in de steden hier lager, zoals in Zwolle (0,9 km), Deventer (0,8 km) en Hengelo (0,7 km). De afstanden tot de dichtstbijzijnde bibliotheken liggen net wat hoger. Inwoners van gemeente Dinkelland (3,1 km) en Tubbergen (4 km) moeten gemiddeld genomen de grootste afstand afleggen tot de dichtstbijzijnde bibliotheek (CBS, 2023). De nabijheid van sport- en groenvoorzieningen is in Overijssel gemiddeld genomen gelijk aan Nederland. Opvallende uitschieter voor de nabijheid sportvoorzieningen is gemeente Ommen, met een gemiddelde afstand van 1,9 km (CBS, 2023).

Gemiddeld genomen liggen de huisartsenpraktijken voor inwoners van Overijssel op 1 à 2 km afstand. Hiermee ligt het gemiddelde net wat hoger dan de gemiddelde Nederlands gemiddelde van 1 km. Afstand betekent nog geen toegang, er zijn risico's op een tekort aan huisartsen in bepaalde regio's, met een patiëntenstop tot gevolg. De dekking van huisartsenposten en ziekenhuizen is een stuk lager in de provincie Overijssel. Voor inwoners van stedelijke gebieden zijn huisartsenposten en ziekenhuizen en ziekenhuizen veel bereikbaarder als dan voor inwoners in rurale gebieden. In de stedelijke buurten (>2.500 adressen per km²) van Overijssel is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde huisartspraktijk en het dichtstbijzijnde ziekenhuis respectievelijk 0,6 km en 2,2 km. Een inwoner van een rurale buurt (<500 adressen per km²), is gemiddeld gezien 2,5 km van een huisartspraktijk verwijderd en 13,2 km van een ziekenhuis.

In de vergelijkingskaart van de Leefbaarometer wordt de leefbaarheid in alle bewoonde wijken, buurten en straten in Nederland gemonitord. De totaalscore van de Leefbaarometer geeft de bewoonbaarheid van een gebied aan en telt de scores van Woningvoorraad, Fysieke omgeving, voorzieningen, sociale samenhang en overlast & ontwikkeling bij elkaar op. Op Figuur 2-1 is zichtbaar hoe de gemeenten in de provincie Overijssel ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde scoren op het gebied van voorzieningen. Hieruit blijkt dat het merendeel van de provincie op het gebied van voorzieningen een kleine negatieve bijdrage aan het Nederlandse gemiddelde en in sommige gevallen een negatieve bijdrage.

De negatieve bijdrage geldt voor gemeenten Dinkelland en Olst-Wijhe. In Zwolle, Enschede en Hengelo is er geen afwijking ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 2-1 Nabijheid van voorzieningen in Overijssel ten opzichte van Nederlands gemiddelde (Leefbaarometer BZK, 2022)

Hoewel de afstanden in Overijssel vaak groter zijn dan het Nederlandse gemiddelde, ervaren de inwoners van de provincie deze afstanden naar voorzieningen niet als negatief. Dit blijkt uit een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd door I&O Research (2023), waarbij verschillende observaties kunnen worden gemaakt over de relatie tussen de afstand tot voorzieningen en de tevredenheid van de bevolking. Het verband tussen verstedelijking en tevredenheid verschilt afhankelijk van het type voorziening. Zo is gebleken dat inwoners van stedelijke gemeenten vaker (zeer) tevreden zijn met grootstedelijke cultuurvoorzieningen zoals bioscopen en theaters. Dit geldt in mindere mate ook voor bibliotheken en winkels voor dagelijkse boodschappen. Voor sommige voorzieningen zoals basisscholen, sportfaciliteiten en cafés, is er geen duidelijk patroon zichtbaar wanneer stedelijke gemeenten worden vergeleken met minder stedelijke gemeenten.

Inwoners van minder stedelijke gemeenten zijn vaker (zeer) tevreden over de toegang tot de huisarts. Uit deze observaties kan worden geconcludeerd dat de afstand tot voorzieningen niet de doorslaggevende factor is voor de tevredenheid van de inwoners van Overijssel. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de bewoners het landschappelijke karakter van de provincie waarderen.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat een groot aantal gemeenten in Overijssel onder het Nederlandse gemiddelde scoren op het gebied van de nabijheid van voorzieningen. Vooral in dunbevolkte gemeenten ligt de nabijheid van voorzieningen aanzienlijk lager dan het Nederlands gemiddelde. Dit is in lijn met het gemiddelde Nederlandse beeld, waarbij inwoners van rurale gebieden gemiddeld genomen een langere afstand moeten afleggen voor voorzieningen. Vooral voor hoger onderwijs moeten inwoners in sommige gemeenten een bovengemiddeld langere afstand afleggen.

Sport- en groenvoorzieningen zijn gemiddeld op dezelfde afstand gelegen als elders in Nederland. Daarnaast zijn ook grote verschillen zichtbaar in regionale en stedelijke nabijheid van ziekenhuizen. Alhoewel dit beeld overeenkomt met andere rurale gebieden in Nederland moet toch worden geconcludeerd dat deze afstanden ver boven gemiddeld zijn. De beoordeling van de huidige situatie is daarom matig. Belangrijk om te vermelden is dat deze beoordeling niets zegt over de tevredenheid van de inwoners over het voorzieningenniveau en/of afstand die zij hiervoor moeten afleggen.

Tabel 2-5 Waardering van de huidige situatie

Aspect	Doel	Criterium	Huidige situatie
Voorzieningen	Vitale inwoners, kunnen zo lang mogelijk én zo goed mogelijk zelfstandig leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen	Matig

2.3.3 Autonome ontwikkeling

In de toekomst wordt in landelijk gebieden een sterkere vergrijzing en krimp verwacht. Naar verwachting zal de bevolking met een leeftijd boven de 75 jaar toenemen in Nederland. De bevolkingsprognose schat een toename van het aantal 75+ rond de 25 % tussen 2023 en 2030 (Primos, 2023). In de provincie Overijssel zal dit aantal met 23 % toenemen tussen 2023 en 2030. In relatie tot de huidige spreiding van vooral zorg zijn er in de toekomst meerdere knelpunten zichtbaar. Landelijk is daarnaast ook een trend waarneembaar van de schaalvergroting van voorzieningen, bijvoorbeeld grotere supermarkten of bundeling van voorzieningen in Kulturhusen.

Conclusie

Vooral in krimpregio's, als gevolg van onder andere vergrijzing, kan deze schaalvergroting leiden tot het verdwijnen van voorzieningen zoals scholen, ziekenhuizen en andere culturele voorzieningen (zoals al opgemerkt door Het Oversticht in 2017). Er is daarom gekozen voor een 'matige' beoordeling van de autonome ontwikkeling.

Tabel 2-6 Waardering van de autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie

Aspect	Doel	Criterium	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Voorzieningen	Vitale inwoners, kunnen zo lang mogelijk én zo goed mogelijk zelfstandig leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen	Matig	Matig

3 Effectbeoordeling

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de ontwerp-Omgevingsvisie en de RWP op de leefomgeving. Daartoe is een beleidsmatrix gemaakt (bijlage 4 en 5) waarin bij de beleidskeuzes uit de ontwerp-Omgevingsvisie en de RWP zijn weergegeven op welke thema's en indicatoren die maatregelen invloed kunnen hebben.

Het thema wonen en woonomgeving is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'woningbouwlocaties' en 'voorzieningen'. De effecten van het beleid zijn afgezet tegen de referentiesituatie (huidige situatie en autonome ontwikkeling) van het betreffende aspect.

3.1 Woningbouwlocaties

3.1.1 Beoordelingskader

Voor het aspect woningbouwlocaties zijn de effecten van op het criterium voldoende en betaalbare woningbouwlocaties beoordeeld. Tabel 3.1 toont op welke wijze de invloed van het beleid op dit criterium is beoordeeld.

Tabel 3-1 Klassengrenzen bij de beoordeling van het aspect woningbouwlocaties

Pictogram	Beoordeling	Klassengrenzen
	Positieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een zekere toename van het aantal voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.
	Licht positieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een lichte toename van het aantal voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.
	Neutrale invloed	De ontwikkeling heeft een neutrale invloed op het aantal voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.
	Licht negatieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een lichte afname van het aantal voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.
	Negatieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een zekere afname van het areaal aantal voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.
	Niet te beoordelen	Het beleid is niet of te beperkt te beoordelen op het aspect woningbouwlocaties.

3.1.2 Effectbeoordeling ontwerp-Omgevingsvisie

Relevante beleidskeuzes:

- H2.6 "We benutten de ruimte binnen de bebouwde kom om kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus te ontwikkelen"
- H2.6 "Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving – schaal, kwaliteiten en identiteit – en met ruimte voor andere grote opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en ook brede welvaart. De uitwerking hiervan kan plaatsvinden in een stedenbouwkundig plan"

- H2.7 “We zetten in op inspelen op klimaatverandering en zuinig omgaan met onze voorraden (voldoende en schoon water beschikbaar is voor functies, zoals wonen, natuur, landbouw, (industriële) consumptie of drinkwaterwinning) door het water- en bodemsysteem sturend te laten zijn in onze ruimtelijke inrichting bij nieuwe ontwikkelingen en bestaand gebruik na verloop van tijd hier op aan te passen”
- H3.2 “Zuinig ruimtegebruik houdt in dat nieuwe ontwikkelingen die ruimte vragen - zowel bovengronds als ondergronds – zo goed mogelijk ingepast moeten worden”
- H6.2 “Windenergie: we zetten in op clustering: binnen de voorkeursgebieden stellen we geen eisen aan de omvang van de windturbineopstellingen. Buiten de voorkeursgebieden zijn alleen clusters van minimaal 4 windturbines toegestaan. We maken hiervoor een uitzondering voor bedrijventerreinen”
- H3.2 “Bodemenergie: bij het toepassen van nieuwe bodemenergiesystemen streven we ernaar dat dit zo optimaal mogelijk op elkaar afgestemd is met een maximale efficiency”
- H6.2 “Door het stimuleren van energiebesparing bijvoorbeeld bij woningen, bedrijven, scholen en verenigingen. En inzetten op minder, andere, schonere en efficiëntere keuzes voor mobiliteit, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van (rest)energie en nabijheid/concentratie van functies”
- H6.3 “Het vinden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving, waarbij we inzetten op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond”
- H6.5 “Bij ruimtelijke initiatieven vindt de toets plaats met de Cultuurhistorische Waardenkaart”
- H6.6 “Verstedelijking beschouwen we als een samenhangende opgave. Sectorale opgaven houden rekening met de opgaven in andere sectoren. De principes van nabijheid en de mobiliteitstransitie, vragen dat er samenhang is tussen het programmeren van woningbouwlocaties, voorzieningen en werklocaties en dat goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid. Dit werken we samen met Rijk en regio verder uit in drie verstedelijkingsstrategieën voor de drie Dagelijkse Stedelijke Systemen (Stedendriehoek, Twente en Zwolle)”
- H6.6 “Voor kernen is altijd ruimte om te bouwen voor de lokale behoefte”
- H6.6 “Werken met de Overijsselse aanpak. Regionale woondeals met zowel kwalitatieve als kwantitatieve afspraken over de verdeling én realisatie van de woningbouwopgave. In coalitie met medeoverheden, marktpartijen, corporaties”
- H6.6 “Vanuit oogpunt voor zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik geven we de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding”
- H6.6 “Conform de interbestuurlijke afspraken hanteren Overijsselse overheden en partners bij het realiseren van nieuwbouwwoningen de principes van 30% sociale huurwoningen, 40% betaalbare en middenhuur en 30% duurdere koop- en huurwoningen. Deze afspraak geldt op gemeenteniveau”
- H6.6 “Woningbouw draagt bij aan de regionale opgave rond de huisvesting van ouderen, starters en aandachtsgroepen op de woningmarkt”
- H6.6 “Woningbouwplannen dragen bij aan een toekomstbestendige woningvoorraad”
- H6.6 “Woningbouw in de groene omgeving (zoals Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's)) is ook onderdeel van de interbestuurlijke woonafspraken”

- H6.6 “Om sneller meer woningen te kunnen realiseren en te zorgen voor doorstroming, kunnen er ook flexwoningen gebouwd worden. Flexwonen is meer dan tijdelijk gebruik van locaties”
- H6.10 “We zien, onder bepaalde voorwaarden, kansen voor een recreatieve/toeristische invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)”

De provincie stelt in de omgevingsvisie dat er voor kernen altijd ruimte is om te bouwen voor de lokale behoefte. Bovendien kan iedere kern niet alleen bouwen voor eigen behoefte, maar onder voorwaarden ook meer. Regionale afstemming en de principes van nabijheid en de mobiliteitstransitie, vragen dat er samenhang wordt aangebracht bij het programmeren van woningbouwlocaties en nieuwe werklocaties, waarbij goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid van beide. Het suggereert dat er door de omgevingsvisie ruimte is voor herbestemming van gebieden in de bestaande omgeving, door het benutten van de ruimte binnen de bebouwde kom of het ontwikkelen van nieuwe woningbouwlocaties die aansluiten bij de behoefte van de lokale gemeenschap. Dit vergroot de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van woningen. Daarom heeft deze beleidskeuze een **positieve invloed** op het aantal mogelijke woningbouwlocaties.

De provincie Overijssel kent, net als de rest van Nederland, een woningtekort. De woningbouwopgave is vastgelegd in twee woondeals, om 47.300 woningen te bouwen met een ambitie van 60.000. Naast woningbouwplannen in dorpen, zoals eerder beschreven, is woningbouw in VAB ook onderdeel van de afspraken in woondeals. Dit draagt **positief** bij aan het aantal voldoende woningbouwlocaties. Daarentegen ziet de provincie ook kansen voor recreatieve/toeristisch invulling van VAB.

Naast de kwantitatieve opgave is er met de omgevingsvisie aandacht voor de kwalitatieve opgave rondom wonen. Dit heeft betrekking op diverse woningen, bijvoorbeeld door de huisvesting van ouderen en aandachtsgroepen op de woningmarkt en zaken als verduurzaming door het toepassen van nieuwe bodemenergiesystemen. Het bouwen van flexwoningen speelt in op de dringende vraag naar woningen. Daarnaast zijn flexwoningen vaak goedkoper, wat kan bijdragen aan de beschikbaarheid van betaalbare huisvesting voor inwoners. Daarnaast streeft de provincie naar een verdeling van sociale, middenhuur en dure woningen van respectievelijk 30%, 40% en 30% voor nieuwe woningbouwplannen. De provincie coördineert en toetst deze verdeling, waardoor de verwachting is dat deze beleidskeuze **positief** bijdraagt aan een evenwichtig woningaanbod.

Het water- en bodemsysteem sturend in de ruimtelijke opgaven zoals verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening. Dit zorgt ervoor dat in theorie het aantal mogelijke locaties voor woningbouw in potentie minder kan zijn. Echter kan duidelijke sturing wat betreft locatiekeuze ook de woningbouwopgave versnelling door heldere kaders. Ook de beleidskeuze om ervoor te zorgen dat er bij nieuwe ontwikkelingen ruimte blijft voor bedrijven in de groene omgeving (landbouw en voedselproductie) laat in potentie minder ruimte voor woningbouw. Voor energietransitie geldt dat windturbines de mogelijkheid voor woningbouw kunnen beperken en dat wordt ingezet op energiebesparing van woningen. Deze beleidskeuzes kunnen een **licht negatieve** invloed hebben op voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.

Daarnaast stelt de omgevingsvisie dat bij ruimtelijke initiatieven de toets op cultuurhistorische waarden plaatsvindt. Als een woningbouwlocaties wordt aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol, kunnen er beperkingen worden opgelegd aan de ontwikkeling. Dit kan de planning en het realiseren van woningen beïnvloeden en heeft daarom een **licht negatieve invloed**. Echter sturen bovengenoemde beleidskeuzes ook op een proces van gezamenlijke aanpak, heldere kaders en het bieden van ruimte voor verstedelijking. De invloed hiervan is daarom ook **licht positief**.

Bovenstaande punten zorgen ervoor dat de invloed van de omgevingsvisie op het aspect woningbouwlocaties zowel positief als licht negatief wordt beoordeeld.

Aspect	Doel	Criterium	NOO
Woningbouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen realiseren in de periode 2022-2030	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	

3.1.3 Effectbeoordeling RWP

Relevante beleidskeuzes:

- H2.3.1 “Wij werken mee aan het provinciale Actieprogramma Toekomst Bestendig Bouwen. Klimaatadaptief bouwen omvat hierin proactieve maatregelen in zowel gebiedsontwikkeling als gebouwontwerp, met als doel de veerkracht tegen klimaatverandering te vergroten”
- H2.3.1 “We willen procesmatige ondersteuning bieden afhankelijk van de voortgang van een ontwikkeling. We bieden procesmatige ondersteuning in locatiekeuze, locatieinrichting en bouwwijze van toekomstige ontwikkelingen”
- H2.3.5 “Overijssel staat voor grote uitdagingen op het gebied van verstedelijking, waarbij klimaatadaptatie een centrale rol speelt. In de provincie zijn drie belangrijke verstedelijkingsstrategieën te onderscheiden: de Regio Zwolle, Twente en de Stedendriehoek”
- H3.4.1 “De provincie voert overleg met gemeenten en waterschappen om noodzakelijke aanscherpingen in kaart te brengen en implementeert strengere voorschriften waar nodig. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuilende activiteiten, zoals PFAS-gebruik of bodemenergiesystemen”
- H8.3.2 “Het rijk heeft een aantal structurerende keuzes opgesteld voor water en bodem sturend waar de provincie Overijssel via haar ruimtelijk- en waterbeleid bij wil aansluiten”
- We creëren ruimte voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in onze ruimtelijke inrichting, landgebruik en landbeheer
- H8.3.4 “Wij houden in ons omgevingsbeleid rekening met waterveiligheid en wateroverlast door het via de Omgevingsverordening aanwijzen van overstroombaar gebied, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen. Aan ontwikkelingen in deze gebieden worden voorwaarden gekoppeld”

De provincie zorgt ervoor dat, naast een goede bescherming tegen verontreinigingen van het drinkwater, negatieve invloed op het natuurlijke watersysteem en de schade aan functies zoals natuur, landbouw en wonen zoveel mogelijk worden beperkt. Deze benadering heeft echter een **negatieve invloed** op het aantal mogelijke woningbouwlocaties, omdat strikte bescherming en beperking van verstoringen de beschikbaarheid van geschikte gebieden voor woningbouw vermindert. Bovendien moet bij het ontwikkelen van woningen rekening worden gehouden met klimaatadaptief bouwen. Klimaatadaptieve bouwtechnieken en materialen kunnen de bouwkosten verhogen. Dit kan resulteren in hogere verkoop- of huurprijzen, waardoor het aantal betaalbare woningbouwlocaties afneemt. De provincie geeft aan om ontwikkelaars daar procesmatig bij te ondersteunen en te begeleiden om te komen tot een goede woningbouwlocatie. Dit draagt positief bij aan het realiseren van voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.

Daarnaast houdt de provincie in haar programma rekening met waterveiligheid en wateroverlast. Dit gebeurt door het aanwijzen van overstroombare gebieden, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen via de Omgevingsverordening. Aan ontwikkelingen in deze gebieden worden voorwaarden gekoppeld. Deze voorwaarden kunnen extra eisen en beperkingen met zich meebrengen, zoals de voorwaarden voor buitendijks bouwen, waardoor het realiseren van nieuwe woningen in deze gebieden in potentie lastiger wordt of zelfs geen nieuwe bebouwing wordt toegestaan. Gelijktijdig draagt het RWP bij aan duurzame en veilige woningbouwlocaties. De beoordeling is daarom zowel negatief als positief.

Het programma zorgt er naar verwachting voor dat er een positief en negatief effect optreedt ten aanzien van het aspect woningbouwlocaties.

Aspect	Doel	Criterium	RWP
Woningbouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen realiseren in de periode 2022-2030	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	

3.2 Voorzieningen

Deze paragraaf bevat een beschrijving van de effecten van de ontwerp-Omgevingsvisie op voorzieningen. Aangezien er geen relatie is tussen het RWP en voorzieningen is hiervan geen effectbeoordeling opgenomen.

3.2.1 Beoordelingskader

Voor het aspect voorzieningen zijn de effecten op het criterium van de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen beoordeeld. Tabel 3-2 toont op welke wijze de invloed van het beleid op dit criterium is beoordeeld.

Tabel 3-2 Beoordelingskader ten aanzien van voorzieningen

Pictogram	Beoordeling	Klassegrenzen
	Positieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een zekere toename van de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen in de provincie
	Licht positieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een lichte toename van de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen in de provincie
	Neutrale invloed	De ontwikkeling heeft een neutrale invloed op de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen in de provincie
	Licht negatieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een lichte afname van de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen in de provincie
	Negatieve invloed	De ontwikkeling zorgt voor een zekere afname van de aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen in de provincie
	Niet te beoordelen	Het beleid is niet of te beperkt te beoordelen op het aspect voorzieningen

3.2.2 Effectbeoordeling ontwerp-Omgevingsvisie

Relevante beleidskeuzes:

- H2.6 “We benutten de ruimte binnen de bebouwde kom om kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus te ontwikkelen”
- H2.6 “Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving – schaal, kwaliteiten en identiteit – en met ruimte voor andere grote opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en ook brede welvaart. De uitwerking hiervan kan plaatsvinden in een stedenbouwkundig plan”
- H2.8 “Wij zetten in op een regionale aanpak waarin we de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systeem versterken en daarbij ruimte bieden om te bouwen voor lokale behoefte”
- H3.2 “Zuinig ruimtegebruik houdt in dat nieuwe ontwikkelingen die ruimte vragen - zowel bovengronds als ondergronds – zo goed mogelijk ingepast moeten worden”
- H6.1 “We wijzen gebieden aan die geschikt zijn om piekberging van waterafvoer op te vangen”
- H6.2 “We willen koolstof vastleggen door aanpassingen in landgebruik”
- H6.4 “Voor onze groene omgeving met haar landschappen geldt dat we de (kern)kwaliteiten van deze gebieden willen behouden en versterken via ons ruimtelijk beleid”
- H6.6 “Verstedelijking beschouwen we als een samenhangende opgave. Sectorale opgaven houden rekening met de opgaven in andere sectoren. De principes van nabijheid en de mobiliteitstransitie, vragen dat er samenhang is tussen het programmeren van woningbouwlocaties, voorzieningen en werklocaties en dat goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid.”
- H6.6 “We streven naar diversiteit boven monofunctionaliteit”
- H6.7 “Vanuit oogpunt voor zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik geven we de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding”

- *H6.8 “De binnenstedelijke stationsomgevingen zien we als dynamische werklocaties waar een mix van functies samen komen. Vaak is dit een gebied met een aantrekkelijke werk- en leefomgeving voor innovatieve en creatieve startups en scale-ups die zorgen voor economische groei. Dankzij de slimme samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en onderzoek leidt kennisuitwisseling hier tot nieuwe technologische ontwikkeling en ontstaan innovatieclusters. Met name in de stationsomgevingen van de grote steden Enschede, Zwolle, Deventer, Almelo en Hengelo zien we ruimte voor publieks- en arbeidsintensieve bedrijven, onderwijs en voorzieningen”*
- *H6.8 “We stimuleren functiemenging op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs”*
- *H6.10 “Routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters zijn van groot belang voor de recreatiebehoefte van eigen inwoners en die van inkomende gasten. Vanaf 2013 ligt het beheer en onderhoud van routestructuren bij gemeenten. Wel bekijken we hoe het thema routestructuren kan integreren met opgaven voor infrastructuur, wonen en landelijk gebied”*
- *H6.10 “We zien, onder bepaalde voorwaarden, kansen voor een recreatieve/toeristische invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)”*
- *H6.12 “We stimuleren een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Daarnaast stimuleren we om de ruimte uitnodigend, veilig en toegankelijk in te richten”*
- *H6.12 “We ondersteunen bij het komen tot eigentijdse sociale ontmoetingsplekken”*

Multifunctionaliteit krijgt door de omgevingsvisie een belangrijkere rol dan monofunctionaliteit in de ontwikkelingen van gebieden. Dit heeft **een positieve invloed** op de aanwezigheid van voorzieningen, omdat het de mogelijkheid biedt om meer verschillende voorzieningen te realiseren binnen een gebied. Daarnaast stimuleert de provincie functiemenging op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te brengen met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs. Deze benadering heeft een **positieve invloed** op de kwaliteit van voorzieningen, omdat het de diversiteit van de aangeboden diensten en activiteiten vergroot en daarmee de aantrekkelijkheid van de locaties verhoogt.

Voor kernen is er altijd ruimte om te bouwen voor de lokale behoefte volgens de omgevingsvisie. Ook wordt de ruimte binnen de bebouwde kom benut. Dit betekent dat er mogelijkheden zijn om nieuwe woningen en voorzieningen te realiseren die aansluiten bij de bestaande omgeving en de behoefte van de lokale gemeenschap. De groei van het aantal inwoners draagt ook positief bij aan het draagvlak voor bestaande voorzieningen. Ruimte voor onderwijs en voorzieningen in de stationsomgevingen van grote steden heeft een **positieve invloed** op de nabijheid van voorzieningen in de provincie, omdat het ervoor zorgt dat inwoners gemakkelijker toegang hebben tot de benodigde faciliteiten en diensten.

Het realiseren van voorzieningen vraagt om samenhang bij het programmeren van woningbouwlocaties en nieuwe werklocaties, waarbij ook goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid van beide. In de context van de verstedelijkingsstrategieën wordt ingezet op regionale afspraken over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen. Hiervoor zal regelmatig regionale afstemming plaatsvinden met partners. Dit heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de gehele opgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

Daarnaast is er in de omgevingsvisie aandacht voor de aanwezigheid van groenvoorzieningen. Zo worden er door de provincie gebieden aangewezen die geschikt zijn om piekberging van waterafvoer op te vangen. Dit biedt kansen voor het creëren van groenvoorzieningen dichtbij huis, denk aan wadi's en groen natuurspeelplaatsen. Het meer vastleggen van koolstof via het gebruik van onder andere natuurgrond, draagt ook bij aan behoud en uitbreiden van natuurgebieden als groenvoorziening. Ook het behoud en versterken van de (kern)kwaliteiten van de Overijsselse landschappen, waaronder de Nationale Landschappen en landgoederen draagt bij aan het de aanwezigheid en kwaliteit van groenvoorzieningen van gebieden. Er is dus sprake van een **positieve invloed**.

Bovendien zet de omgevingsvisie in op routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters en stimuleert de provincie een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Dit zorgt voor een toename in de aanwezigheid van groen- en sportvoorzieningen. Ook ondersteunt de provincie bij het komen tot sociale ontmoetingsplekken, dit draagt bij aan de behoefte van ontmoetingsplekken in dorpen en wijken waar inwoner elkaar kunnen ontmoeten. De recreatieve invulling van VAB kan leiden tot de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen die specifiek zijn gericht op toeristen, zoals informatiecentra, speeltuinen, en evenementenruimtes. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect voorzieningen.

Aan de andere kant kan inbreiding leiden tot een forse toename van inwoners in een gebied, wat de druk op bestaande voorzieningen, zoals scholen, gezondheidszorg en winkels kan verhogen. Dit kan leiden tot wachtlijsten en dat inwoners geen gebruik kunnen maken van nabijgelegen voorzieningen, waardoor inwoners daarvoor verder moeten reizen. Daarnaast kunnen woningbouwlocaties en de ontwikkeling van bedrijventerreinen leiden tot verlies van groene ruimtes en recreatieve gebieden, wat een **negatieve invloed** heeft op sport- en groenvoorzieningen.

Al met al heeft de Omgevingsvisie een positief en licht negatieve invloed op het aspect voorzieningen. De invloed van een aantal beleidskeuzes op het aspect voorzieningen is niet te beoordelen.

Aspect	Doel	Criterium	NOO
Voorzieningen	Vitale inwoners, kunnen zo lang mogelijk én zo goed mogelijk zelfstandig leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen	

4 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden voor de aspecten waar negatieve invloeden optreden mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen voorgesteld die nodig zijn om significante gevolgen te verminderen of weg te nemen.

4.1 Mitigerende maatregelen

Voor woningbouwlocaties zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Afhankelijk van het lokale water- en bodemsysteem kunnen voor ontwikkelingen prestatie-eisen worden gesteld gerelateerd aan de klimaatrisico's. Op deze manier blijven veel gebieden geschikt voor woningbouwlocaties, echter vraagt dit om een financiële investering aan de voorkant. Dit maakt het mogelijk om meer ruimte beschikbaar te houden voor woningbouwlocaties
- Naast het procesmatig ondersteunen en begeleiden van ontwikkelaars om te komen tot een goede locatiekeuze ook subsidies of belastingvoordelen bieden aan ontwikkelaars die willen investeren en bijdragen aan een klimaatadaptief en energiezuinig bouwen
- Toekomstige bewoners van woningbouwlocaties in overstromingsgebieden informeren over de potentiële risico's, door te kiezen voor een woning in dit gebied, accepteren zij deze risico's en dragen de verantwoordelijkheid dragen om met deze risico's om te gaan
- Stimuleer innovatieve ontwikkelingen die gericht zijn op klimaatadaptief bouwen en bouwen op water, als een duurzame en veilige oplossing voor de uitdagingen van overstromingen

Voor voorzieningen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het bevorderen van samenwerking tussen verschillende sectoren, zoals onderwijs, gezondheidszorg en winkels, kan leiden tot een meer geïntegreerde benadering van het aanbieden van voorzieningen, wat de aanwezigheid en nabijheid kan verhogen. Bijvoorbeeld een bibliotheek combineert met een winkel of horeca
- Zorg voor goede verbindingen tussen nieuwe en bestaande sport- en groenvoorzieningen. Dit kan de toegankelijkheid verbeteren en ervoor zorgen dat inwoners gemakkelijk gebruik kunnen maken van deze voorzieningen

4.2 Aanbevelingen voor het vervolg

Woningbouwontwikkelingen kennen een aantal randvoorwaardes. Aansluiting op het drinkwater en het elektriciteitsnet zijn hier voorbeelden van. Gezien de ontwikkelingen in het kader van netcongestie en een toenemende drinkwatervraag zijn deze aansluitingen nu en in de toekomst niet altijd vanzelfsprekend. Om de groeiende vraag naar woningen te kunnen blijven faciliteren in Overijssel dient voldoende afstemming plaats te vinden met netbeheerders en drinkwaterbedrijven om ervoor te zorgen dat nieuwbouwontwikkelingen van drinkwater en elektriciteit worden voorzien. Bij drinkwater kan ook het beperken van de drinkwatervraag bijdragen door bijvoorbeeld bij nieuwbouwontwikkelingen grijswatersystemen aan te leggen voor douche en wc.